

Ohjausosasto
Ohjausyksikkö
Neuvotteleva virkamies Antti Kuopila

Valtioneuvoston asetus korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista vuonna 2026

Pääasiallinen sisältö

Korkeakouluopiskelijoiden opiskelijakohtaisen terveydenhoitomaksun, terveydenhoitomaksun viivästymismaksun ja käyttämättä jätetystä ajasta perittävän maksun suuruudesta säädetään vuosittain valtioneuvoston asetuksella.

1 Asian tausta ja asetuksenantovaltuudet

Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annettu laki (695/2019, jäljempänä *opiskeluterveydenhuoltolaki*) tuli voimaan 1.1.2021. Laki korkeakouluopiskelijoiden» opiskeluterveydenhuollosta» annetun lain muuttamisesta (1137/2023) tuli voimaan 1.1.2024. Laissa säädetään korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä, tuottamisesta ja rahoittamisesta. Kansaneläkelaitos (jäljempänä *Kela*) vastaa korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämisestä valtakunnallisesti. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (jäljempänä *YTHS*) toimii valtakunnallisena palveluiden tuottajana. Opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät palvelut määräytyvät terveydenhuoltolain (1326/2010) 17 §:n sekä valtioneuvoston asetuksen (338/2011)¹ mukaan.

Opiskeluterveydenhuoltolain 25 §:n mukaan terveydenhoitomaksun suuruudesta tulee säätää vuosittain ennen marraskuun 30 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella, jotta maksun suuruus olisi sekä Kelan että opiskelijoiden tiedossa heti seuraavan vuoden alussa. Valtioneuvoston asetuksella säädetään lisäksi opiskeluterveydenhuoltolain 27 §:n mukaisesti terveydenhoitomaksun viivästymismaksun suuruudesta sekä 34 §:n mukaisesta käyttämättä jätetystä ajasta perittävän maksun suuruudesta.

2 Asian valmistelu

Ehdotus valtioneuvoston asetukseksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista vuonna 2026 on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä.

¹ Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisystä suun terveydenhuollosta (338/2011).

3 Nykytila ja keskeiset ehdotukset

Laki korkeakouluopiskelijoiden» opiskeluterveydenhuollosta» annetun lain muuttamisesta tuli voimaan 1.1.2024.

Lain 14 § mukaan opiskeluterveydenhuollon rahoituksessa hyväksyttäviä kustannuksia ovat opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamisesta aiheutuvat tarpeelliset ja kohtuulliset kustannukset ottaen huomioon laatua, vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuottavuutta koskevat Kansaneläkelaitoksen järjestämisvastuullaan asettamat tavoitteet.

Opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävät kokonaiskustannukset muodostuvat opiskelijalle annettavien opiskeluterveydenhuollon palvelujen opiskelijakohtaisesta hyväksyttävästä kustannuksesta kerrottuna läsnä olevaksi ilmoittautuneiden korkeakouluopiskelijoiden määrällä.

Opiskeluterveydenhuollon kokonaiskustannuksen rahoitus koostuu kansallisesta rahoitusosuudesta sekä Kansaneläkelaitoksen rajat ylittävästä terveydenhuollosta annetun lain (1201/2013) 20 a §:n perusteella maksamista valtion korvauksista.

Kansallinen rahoitusosuus koostuu valtion Kansaneläkelaitokselle maksamasta opiskeluterveydenhuollon rahoitusosuudesta sekä opiskelijoiden Kansaneläkelaitokselle maksamista 25 §:ssä tarkoitetuista terveydenhoitomaksuista. Tavoitteena on, että valtion varoista katetaan 77 prosenttia ja opiskelijoilta perittävillä terveydenhoitomaksuilla 23 prosenttia opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta.

Lain 17 §:n perustelujen (HE 145/2018 vp, s.56) mukaan terveydenhoitomaksun määrä ja rahoitusosuudet perustuisivat kuitenkin arvioon toteutuvasta opiskelijamäärästä, joten terveydenhoitomaksujen kautta kertyvä opiskelijoiden rahoitusosuus ei käytännössä olisi täsmälleen 23 prosenttia kokonaisrahoituksesta. Toteutuneeseen opiskelijoiden rahoitusosuuteen vaikuttaisi myös se, kuinka moni opiskelija käytännössä maksaisi terveydenhoitomaksun säädettyssä ajassa, sillä mahdolliset perintätoimet viivästyttäisivät maksutuoton kertymistä. Osaa maksamatta jääneistä maksuista ei välttämättä saataisi perittyä edes perintätoimien kautta. Lisämaksujen jälkikäteinen kerääminen ei kuitenkaan olisi tarkoituksenmukaista toimenpiteiden hallinnollisen kuormittavuuden ja vaikean ennakoitavuuden vuoksi.

Eduskunta päättää vuosittain hyväksyttävästä opiskeluterveydenhuollon kansallisesta rahoitusosuudesta ja valtion rahoitusosuudesta valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Valtio korvaa Kansaneläkelaitokselle tämän lain toimeenpanosta aiheutuvat toimintakulut siten kuin Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisesti säädetään.

Lain 15 § mukaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö laatii vuosittain arvion 14 §:ssä tarkoitetuista opiskeluterveydenhuollon hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista sekä niiden rahoituksesta. Arvio perustuu opiskeluterveydenhuollon palvelujen tarpeeseen, saatavuuteen, taloudellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Arviossa otetaan huomioon palvelujen saatavuuden toteutunut kehitys ja saatavuuden mahdolliset ongelmat sekä kustannustason muutos.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön laatima arvio perustuu:

- 1) 19 §:ssä tarkoitettuun Kansaneläkelaitoksen selvitykseen, 20 §:ssä tarkoitettuun Kansaneläkelaitoksen arvioon sekä mahdollisesti toimitettuihin muihin selvityksiin ja arvioihin;
- 2) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen keräämään opiskeluterveydenhuoltoa koskevaan tietoon; sekä
- 3) muihin kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin käytettävissä oleviin korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon tilaa koskeviin selvityksiin ja tietoihin.

Hyväksyttävien kokonaiskustannusten arviossa on edellä säädetystä poiketen otettava huomioon opiskeluterveydenhuollon palvelujen tuottamista koskeva muutos, joka johtuu laista tai asetuksesta taikka toimintaympäristön olennaisesta muutoksesta.

Arviossa hyväksyttäviä kokonaiskustannuksia korotetaan vuosittain kuitenkin enintään työntekijän eläkelain (395/2006) 96 §:n 1 momentissa tarkoitettulla palkkakertoimella.

Terveydenhoitomaksun suuruus. Ministeriön arvion mukaan vuoden 2026 opiskelijamäärä olisi 308 000. Kun tästä vähennetään EU- ja ETA-tutkinto-opiskelijoiden määrä, 2000 opiskelijaa, kansallisen rahoituksen piirissä arvioidaan vuonna 2026 olevan 306 000 opiskelijaa.

Lausuntokierroksen jälkeen on annettu täydentävä talousarvio vuodelle 2026, jonka mukaan kokonaiskustannukset ovat 94 000 000 euroa. Sosiaali- ja terveysministeriön arvion mukaan kansallisesta rahoitusosuudesta opiskelijoiden terveydenhoitomaksuilla katettavan osan suuruus olisi 21 620 000 euroa. Kokonaiskustannuksiin on laskettu lisäksi mukaan korkeakouluopiskelijoiden hyvinvoinnin tukemisen liittyvä erillinen 1 000 000 euron valtionavustus.

Terveydenhoitomaksun suuruus määritellään siten, että terveydenhoitomaksun tuotolla katetaan 14 §:ssä tarkoitettu opiskelijoiden rahoitusosuus (23 %) kansallisesta rahoituksesta. Terveydenhoitomaksu on samansuuruinen kaikille opiskelijoille, jotka ovat maksuvelvollisia. Tämän pohjalta sosiaali- ja terveysministeriö esittää opiskelijakohtaisen terveydenhoitomaksun suuruudeksi 70,70 euroa eli 35,35 euroa lukukaudelta.

Viivästymismaksu. Terveydenhoitomaksun viivästymismaksu on ollut 5,00 euroa kaikkina vuosina 2021–2025, joina opiskeluterveydenhuoltolakia on sovellettu. Lain 27 § 2 momentin mukaan terveydenhoitomaksun viivästymismaksu voi olla enintään 15 prosenttia sen lukukauden terveydenhoitomaksun määrästä, jona maksu on eräännyt. Vuonna 2026 viivästymismaksun suuruus voisi siten olla enintään 5,30 euroa, jos terveydenhoitomaksu olisi 35,35 euroa lukukaudessa. Kelalta aiemmin saadun selvityksen mukaan opiskelijoille lähetetään maksukehotuskirjeitä lukukaudessa noin 70 000–90 000, jolloin viivästymismaksun 0,30 euron mahdollisesta korotuksesta saatava rahallinen hyöty olisi vähäinen suhteessa siitä koituvaan hallinnolliseen työhön. Mahdolliset vähäiset muutokset viivästymismaksun euromäärässä aiheuttaisivat siitä saatavaan rahalliseen hyötyyn nähden ylimääräistä työtä niin järjestelmätasolla, maksujenhallinnassa kuin myös opiskelijoille kohdennetussa viestinnässä.

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää kokonaisuus huomioon ottaen, että terveydenhoitomaksun viivästymismaksuun ei esitettäisi korotusta, vaan viivästymismaksu olisi edelleen 5,00 euroa myös vuonna 2026.

Käyttämättä jääneistä ajoista perittävä maksu. Käyttämättä jääneistä ajoista perittävä maksu on ollut 40 euron suuruinen kaikkina opiskeluterveydenhuoltolain voimaan tulon jälkeisinä vuosina 2021, 2022 ja 2023. Käyttämättä jääneistä ajoista perittävä maksu nostettiin vuonna 2024 vastaamaan julkisessa terveydenhuollossa perittävää tasoa. Ministeriö esittää käyttämättä jääneistä ajoista perittävien maksujen pysyttämistä 56,70 eurossa.

4 Pääasialliset vaikutukset

Ehdotettavalla asetuksella säädettäisiin määräaikaisesti opiskeluterveydenhuoltolain 25, 27 ja 34 §:issä säädettyjen maksujen suuruudesta vuonna 2026. Korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon opiskelijakohtainen terveydenhoitomaksu olisi 70,70 euroa, eli 35,35 euroa lukukautta kohden vuonna 2026. Terveydenhoitomaksun suuruus laskisi hieman edelliseen vuoteen nähden.

Terveydenhoitomaksun 5,00 euron viivästymismaksu säilyisi ennallaan, kuten myös käyttämättä jääneestä ajasta perittävä maksu 56,70 euroa vuonna 2026.

5 Lausuntopalaute

Asetusluonnos julkaistiin Lausuntopalvelu.fi –sivustolla ja se oli lausuntokierroksella ajalla 8.10.2025–12.11.2025. Lausuntopyyntö toimitettiin Kansaneläkelaitokselle, Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle, Suomen ylioppilaskuntien liitolle (SYL), Suomen opiskelijakuntien liitolle (SAMOK ry), valtiovarainministeriölle ja opetus- ja kulttuuriministeriölle. Myös muilla toimijoilla oli mahdollisuus lausua asiasta. Lausunnon antoivat SYL, SAMOK ry, YTHS, Kela ja Tehy ry yhdessä Suomen kättilöliitto ry:n kanssa.

Kaikki lausunnonantajat kannattivat esitystä terveydenhoitomaksun laskemista ja viivästysmaksun pitämistä ennallaan. Erimielisyyttä herätti käyttämättä jättämättä jääneistä ajoista perittävän maksun suuruus. SAMOK ry ja SYL pitivät lausunnoissaan nykyistä tasoa kohtuuttomana. Molemmat esittivät, että maksu alennettaisiin ensi vuodelle takaisin 40 euroon, jossa se oli viimeksi vuonna 2023. YTHS puolestaan kannatti esitystä käyttämättä jääneiden maksujen osalta, mutta totesi niiden olevan riittämättömiä kattamaan käyttämättömistä ajoista kertyviä kustannuksia.

Lausuntopalauteen perusteella asetusluonnosta ei ole muokattu.

6 Säännöskohtaiset perustelut

1 §. Terveystenhoitomaksu. Ehdotuksen mukaan terveydenhoitomaksun suuruus vuonna 2026 olisi 70,70 euroa. Lukukautta kohden maksu olisi 35,35 euroa. Korkeakouluopiskelijan, joka on ilmoittautunut läsnä olevaksi oppilaitokseen tai opiskelee Maanpuolustuskorkeakoulussa muita kuin upseerin virkaan vaadittavia sotatieteellisiä ja sotilasammattillisia opintoja, on suoritettava lukukausikohtainen terveydenhoitomaksu Kansaneläkelaitokselle opiskeluterveydenhuoltolain 24 §:n mukaisesti

Terveydenhoitomaksun suuruus on määritelty siten, että terveydenhoitomaksun tuotolla katetaan esitetyn 14 §:ssä tarkoitettu opiskelijoiden rahoitusosuus kansallisesta rahoituksesta. Terveydenhoitomaksu olisi samansuuruinen kaikille opiskelijoille, jotka ovat maksuvelvollisia. Korkeakoulujen tutkinto-opiskelijat EU- ja ETA-valtioista, Sveitsistä tai Isosta-Britanniasta ja Pohjois-Irlannin yhdistyneestä kuningaskunnasta on vapautettu opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitomaksun maksamisesta, ja heidän hoidostaan aiheutuneet kustannukset katetaan opiskelijan hoidosta vastaavalta EU-valtiolta perittävien korvauksin vastaamaan sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) n:o 883/2004 mukaisesti.

2 §. Viivästymismaksu. Ehdotuksen mukaan viivästymismaksun suuruus olisi 5,00 euroa. Opiskeluterveydenhuoltolain 27 §:n 1 momentin mukaan opiskelijalta peritään kiinteä viivästymismaksu, jos terveydenhoitomaksu maksettaisiin määräajan jälkeen. Viivästymismaksun suuruus voi olla enintään 15 prosenttia terveydenhoitomaksun määrästä. Viivästymismaksu säilyisi ennallaan vuonna 2026.

3 §. Käyttämättä jätetystä ajasta perittävä maksu. Ehdotuksen mukaan käyttämättä jätetystä ajasta perittävän maksun suuruus tilanteessa, jossa henkilö olisi ilman hyväksyttävää syytä jäänyt saapumatta varatulle ajalleen, olisi 56,70 euroa. Voimassa olevan opiskeluterveydenhuoltolain 34 §:n 1 momentin mukaan YTHS perisi maksun, jos henkilö on varannut ennakolta vastaanottoajan palvelun saamiseksi, mutta jättää ilman hyväksyttävää syytä saapumatta varattuna aikana vastaanotolle. Lisäksi säännöskohtaisissa perusteluissa (HE 145/2018 vp, s. 66) on mainittu, että ns. sakkomaksu jää YTHS:lle kattamaan peruuttamattomista ajoista aiheutuneita kuluja.

7 Voimaantulo

Opiskeluterveydenhuoltolain 25 §:n 2 momentin mukaan terveydenhoitomaksun suuruudesta säädetään vuosittain ennen marraskuun 30 päivää annettavalla valtioneuvoston asetuksella.

Nyt ehdotetun asetuksen olisi tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026 ja olla voimassa 31.12.2026 saakka. Valtioneuvoston asetus opiskeluterveydenhuollon vuoden 2026 maksujen suuruudesta tulisi annettavaksi viimeistään 30.11.2025.

Esitetään, että valtioneuvosto antaa asetuksen korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon maksuista vuonna 2026.